

Oponentský posudek na disertační práci Markéty Slábové:
„Biologie nekomenzálních populací myši domácí (*Mus musculus sensu lato*) Blízkého Východu“

Předkládaná disertační práce se opírá o čtyři samostatné studie, z nichž dvě byly již publikovány a dvě byly odeslány redakcím časopisů s recenzním řízením. Těmto studiím předchází 18 stránek uvádějícího a podíl vlastní práce osvětlujícího textu, který je podpořen 163 prameny citovaných údajů. Na konci disertační práce je připojen dvoustránkový závěr s hlavními poznatky.

U většiny disertací po přečtení úvodního textu víceméně s analýzou disertace končím a začnu sepisovat text oponentského posudku. Zde jsem byl silně zvědavý a motivovaný poučit se, jak se takové zajímavé „orientální“ téma metodicky zpracovává. Vím z vlastní zkušenosti, že to není vůbec snadná záležitost na dalekých cestách odchytávat drobné hlodavce a případně dokonce živá zvířata přivést do domovských chovů. Je zcela běžné, že konečný počet zvířat je vždy mnohem menší než byl úmysl; lokality, kde se podařilo něco odchytit, jsou nakonec nevhodně rozloženy atd. V disertaci jsem se ale poučil, že to zásadní není ani tak v materiálu jako v přístupu ke zpracování a v interpretaci. Téma disertace je jasně podáno, cíle jsou dobře formulovány a studie směřují k zodpovězení vytyčených otázek. K práci mám několik drobných připomínek a dotazů:

- 1) Pokud se objeví nějaký nový vydatný zdroj potravy (obilí poblíž člověka), čekal bych spíše kompetici o tento zdroj potravy, než to, že určití jedinci s menší agresivitou budou do těchto podmínek vytlačeni. Je agresivita u myši jediným znakem, který rozhoduje o tom, jaká populace ovládne prostor?
- 2) Zdá se, že myším je vlastní metapopulační systém osídlení prostoru. V tomto systému hraje velkou roli zakladatelský efekt. Ten se často projeví nečekaně odlišnými parametry analyzovaných znaků. Nebyly tímto efektem postiženy určité lokality?
- 3) Česká populace komenzálních myši má relativně krátký ocas (obr. 4, str. 67) podobně jako populace nekomenzální. Není to v rozporu s hlavními závěry (str. 115)?
- 4) Myslím, že velmi užitečné by bylo srovnání uváděného fenetického stromu a kladogramu molekulárních znaků pokud existuje.
- 5) Nejsem si úplně jistý, jestli myš domácí má tak silnou afinitu k polopouštním až pouštním habitatům, neboť je velmi přizpůsobivá obecně. Jak vypadala oblast Blízkého Východu v době osídlování myši domácí? Jistě zde bylo klima mnohem vlhčí a izolované populace mohli vznikat následně s postupujícím vysušováním klimatu.
- 6) Vedle infanticidy existuje u myši domácí také resorbce či potracení zárodků v přítomnosti cizího samce - efekt Bruceové. Ten řeší odstranění cizích potomků jinou cestou než fyzickým napadením. To by mělo být zahrnuto také do úvah o četnosti případů obrany mládřat matkou.
- 7) Existují v oblasti, kde se vyskytují nekomenzální myši, v lidských sídlech také komenzální populace? Pokud ano, proč nebyly získány, to by umožnilo asi nejpřesnější srovnání.

Uvedené poznámky a dotazy v žádném případě nesnižují vysokou úroveň předkládané disertační práce a jsou spíše motivovány snahou přesně si osvojit některé myšlenky a metodiky této inspirativní disertace. Kolegyně Markéta Slábová ať už jako spoluautorka nebo vedoucí kolektivu prezentuje ucelený soubor prací, který přináší originální poznatky o nekomenzálních populacích myši domácí. Poznatky již byly nebo budou uplatněny v

odborných časopisech, což je adekvátní výstup doktorského studia. Doporučuji proto tuto disertační práci k obhajobě.

V Č. Budějovicích 11.6. 2007

Doc. RNDr. F. Sedláček, CSc.